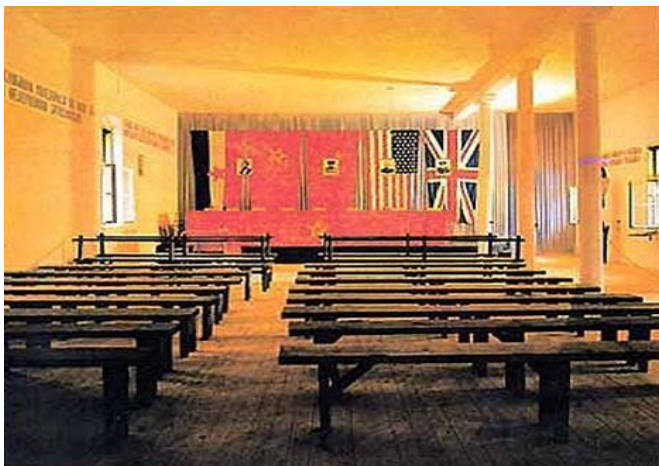

АКТИТЕ НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ

„Во овој момент, во ова историско место „Св. Отец Прохор Пчински“ и на овој историски и свет ден Илинден, кога објавувам да е отворено Првото антифашистичко собрание, со радост и пред премрежените очи гледам како се раздвижиле сите реки од Пчиња до Вардар, од Места и Бистрица, заплускујат е целата македонска земја, сакајќи да измијат од македонскиот народ десетвековниот ропски срам од пропасти на Самуиловата држава, за да се роди денеска нова, светла и слободна македонска држава.....”

Со овие зборови, најстариот делегат, велешкиот учител и илинденец, Панко Брашнарков го отворил Првото заседание на Антифашистичкото Собрание на Народното Ослободување на Македонија, кое се одржало на 2 август 1944 година, во манастирот „Св.Прохор Пчински“.

Салата во манастирот „Св. Прохор Пчински“ каде се одржа Првото заседание на АСНОМ

На ова заседание, како резултат на учеството на македонскиот народ во Втората светска војна и во Народноослободителната борба против фашизмот, се крунисува конституирањето на македонската држава, како рамноправна федерална единица во

состав на новоформираната Демократска Федеративна Југославија. Со тоа се остваруваат вековните стремежи на македонскиот народ за национална слобода и за создавање сопствена држава.

Делегатите на првото заседание на АСНОМ, избрани од сите краеве на етногеографска Македонија, од сите социјални слоеви и вери и националности, усвојуваат 9 историски одлуки, од кои 4 се со државотворно значење за Македонија:

1. Решение на АСНОМ како врховно, законодавно и извршно народно претставничко тело и највисок орган на државната власт на Демократска Македонија

Со овој државотворен акт, врз основа на суверената волја и правото на самоопределување на народот на Македонија, АСНОМ се конституира во врховно законодавно, извршно и претставничко тело на македонската држава, како рамноправна федерална единица во демократска федеративна Југославија. На тој начин, и de jure се прогласува постоењето на првата

современа македонска држава - Демократска Федерална Македонија.

Во решението е утврдено дека законодавната и извршна функција на македонската федерална држава ја извршува АСНОМ, доколку таа функција не ја префрлил на својот Президиум и на Народното правителство на македонската држава (влада).

Законодавната власт АСНОМ ја врши на своите пленарни заседанија, а во времето меѓу заседанијата, таа функција ја врши преку Президиумот. Извршната власт ја врши преку Президиумот и преку Народното правителство на македонската држава. Привремено, функцијата на Народно правителство ја врши Президиумот.

Президиумот се избира од АСНОМ и за својата работа одговара пред АСНОМ. Составен е од претседател, два потпретседателя, два секретара и најмалку 16 други членови.

Во согласност со донесениот акт, Првото заседание на АСНОМ го избрало Президиумот (Претседателството) на АСНОМ, кој, со оглед на своите широки надлежности (законодавна и извршна), бил клучен орган на власта.

Президиумот на АСНОМ ќе функционира до третото заседание на АСНОМ (14-16 април 1945), кога АСНОМ ќе биде преименуван во Народно Собрание на Демократска Федеративна Македонија, а Президиумот на АСНОМ во Президиум на Народното Собрание. Президиумот на Народното Собрание ќе продолжи да ја врши законодавната функција меѓу заседанијата на Собранието, но извршните надлежности ќе бидат пренесени на тогаш формираната прва влада, како извршен орган на македонската држава.

За претседател на Президиумот е избран Методија Андонов Ченто. Панко Брашнаров и Емануел Чучков се избрани за потпретседатели, Љупчо Арсов и Владимир Полежиновски за секретари, а за членови се избрани:

Венко Марковски, Цветко Узуновски, Богоја Фотев, Михајло Апостолски, Страхил Гигов, Петар Пирузе, Киро Петрушев, Јован Ѓоргов, Кемал Аголи, Епаминонда Поп-Андонов, Генадие Лешков, Лазар Соколов, Вера Ацева, Камбер Хасан, Ацо Петровски, Младен Георгиев Челопечки и Лилјана Чаловска.

Во состав на Президиумот биле формирани осум поверенства, кои ја имале улогата на органи на државната управа (министерства), на чело со повереници: внатрешни работи (Киро Петрушев), просвета (Епаминонда Поп-Андонов), информации (Панко Брашнаров), народно стопанство и обнова (Лазар Соколов), финансии (Богоја Фотев), сообраќај и градежништво (Страхил Гигов), социјална политика (Ацо Петровски), и судство (Петар Пирузе).

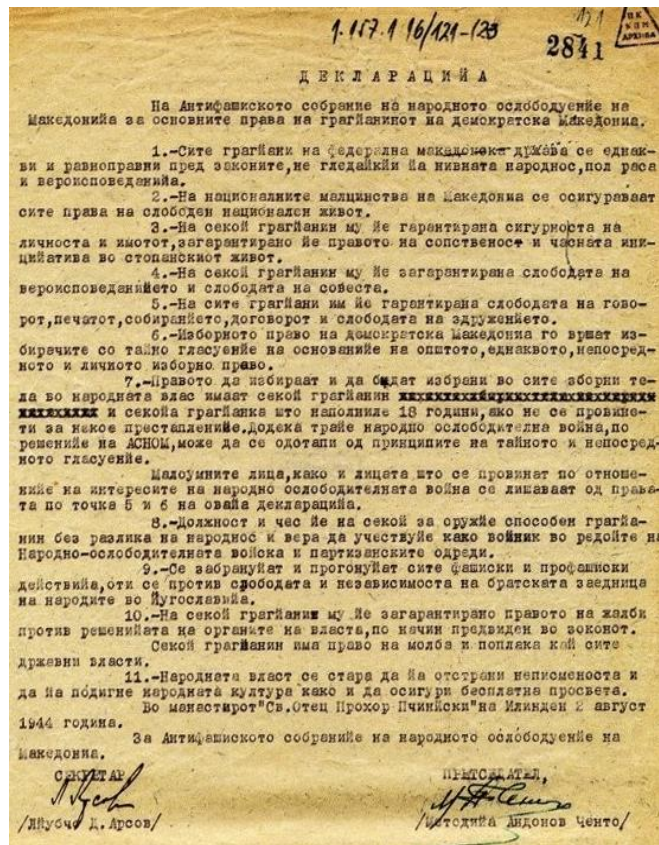
2. Декларацијата на АСНОМ за основните права на граѓанинот на Демократска Македонија

Овој документ претставува еден од позначајните документи во историјата на Македонија, документ кој ги рефлектира идеите за создавање слободна и демократска Македонија, во која сите граѓани се еднакви и рамноправни пред законите, без разлика на народност, пол, раса и вероисповед.

Инспирирана од Француската декларација за правата на човекот и граѓанинот од 1789 година, а донесена пред Универзалната декларација за човековите права на Организацијата на Обединетите Нации, оваа декларација на краток и јасен начин утврдува широк спектар на демократски права на граѓанинот, права кои се општоприфатени во уставите на сите демократски држави.

Декларацијата содржи 11 точки, во кои се прокламираат сите граѓански, политички, економски, социјални и културни права на граѓанинот во федералната македонска држава.

На граѓанинот, покрај еднаквоста и рамноправноста пред законите, му се гарантираат сигурноста на личноста и имотот, правото на сопственост, слободата на вероисповед и совест, слободата на говор, печат, собирање, договор и слободата на здружување.

Оригинален текст на Декларацијата на АСНОМ за основните права на граѓанинот на Демократска Македонија

Избирачкото право е утврдено како општо, еднакво, непосредно и лично право и се остварува со тајно гласање. Сите граѓани и граѓанки со наполнети 18 години имаат право да избираат и да бидат избрани во сите изборни тела на народната власт, со исклучок на лицата кои се осудени за кривично дело, лицата кои немаат деловна способност, или лицата кои се обвинети за дејствување против интересите на народноослободителната борба.

На секој граѓанин му е загарантирано правото на жалба против решенијата на органите на власт, како и правото на молба и поплака кај сите државни власти.

Во областа на социјалните и културните права, народната власт се обврзува да

ја отстрани неписменоста и да ја подигне народната култура, како и да обезбеди бесплатно образование.

На националните малцинства им се гарантираат сите права на слободен национален живот, што претставува уште една потврда за определбата на новата македонска држава за рамноправност на сите народи и народности кои живеат во неа.

Од особено значење е и декларирањето рамноправност помеѓу мажот и жената, што за тие историски услови претставува револуционерна придобивка, со цел надминување на дотогашната подреденост на жената.

3. Решение на АСНОМ за воведување на македонскиот јазик за службен јазик во македонската држава

Со ова решение македонскиот јазик се подига на степен на службен јазик на македонската држава, што на овој акт му дава државотворно значење, со оглед на фактот дека државноста на една земја е незамислива без постоењето на службен јазик.

4. Правилник за работа на АСНОМ

Со овој акт АСНОМ ги регулира правилата и процедурите за своето работење. Во него, меѓу другото, е утврдено дека АСНОМ одржува редовни заседанија два пати годишно. По потреба, или на барање од една четвртина од народните преставници (членови), Президиумот свикува и вонредни заседанија. За донесување полноважни одлуки, потребно е присуство на повеќе од половината народни претставници, а одлуките се сметаат за донесени, ако за нив гласаат повеќе од половината присутни претставници.

5. Решение на АСНОМ за формирање Законодавна комисија при Президиумот на АСНОМ

Законодавната комисија ја именува Президиумот на АСНОМ, а е составена

од претседател и 6 членови, со задача за изработка на законски прописи и за давање мислење по законите предложени од Президиумот на АСНОМ, Народното правителство и народните претставници.

6. Решение на АСНОМ за формирање Државна комисија за утврдување на престапите на окупаторите и нивните соработници

Оваа комисија се формира при Президиумот на АСНОМ, кој ги именува и нејзините членови, со задача да ги утврди престапите и да ги пронајде и приведе сите лица кои за време на окупацијата дествувале спротивно на народните интереси.

7. Решение на АСНОМ за одобрување на решенијата, наредбите и задолженијата издадени од Главниот штаб на НОВ и ПОМ и Иницијативниот одбор за свикување на АСНОМ

Со ова решение АСНОМ ги потврдува сите акти донесени до одржувањето на неговото првото заседание, со што на Главниот штаб на НОВ и ПОМ (Народноослободителната војска и Партизанските одреди на Македонија) и на Иницијативниот одбор за свикување на АСНОМ им се дава значење на органи на народната власт, а овој акт добива карактер на државноправен акт.

8. Решение на АСНОМ за оддавање признание и благодарност на Народноослободителната војска

Со овој акт се оддава признание и благодарност до борците на Народноослободителната војска, како и до Главниот штаб на НОВ и ПОМ за успешното раководење на операциите во борбата против народните непријатели и за неговите политички

активности во врска со изградбата на демократска народна власт.

9. Решение на АСНОМ за прогласување на Илинден - 2 август за народен државен празник на македонската држава

Ова решение има, исто така, државотворно значење и со него Илинден е прогласен за државен празник, како симбол на сите борби на македонскиот народ за конечно ослободување од вековното ропство и создавање на слободна и суверена федерална македонска држава.

Покрај донесените 9 акти, од првото заседание на АСНОМ биле упатени и Проглас до македонскиот народ за одржаното заседание и донесените одлуки на АСНОМ, како и Манифест до македонскиот народ.

Со Прогласот македонскиот народ се известува дека е одржано првото заседание на АСНОМ и дека се удрени темелите на македонската федерална држава во нова Демократска и Федеративна Југославија. Во Прогласот се наведени и сите решенија донесени на одржаното државотворно собрание, а содржан е и повик за општа мобилизација на македонскиот народ и народностите за конечна победа – за слобода.

Манифестот до македонскиот народ претставува прокламација за националната слобода на македонскиот народ и создавање на македонската држава. Во овој историски документ е даден осврт на тешката борба за слобода на македонскиот народ од времето на Илинденското востание и Крушевската Република и народноослободителната борба против фашистичките окупатори, чиј плод е конституирањето на првата слободна македонска држава.

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ДОНЕСЕНО НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ЗА
ПРОГЛАСУВАЊЕ НА АСНОМ КАКО ВРХОВНО, ЗАКОНОДАВНО
И ИЗВРШНО НАРОДНО ПРЕТСТАВНИЧКО ТЕЛО И НАЈВИСОК
ОРГАН НА ДРЖАВНАТА ВЛАСТ НА ДЕМОКРАТСКА
МАКЕДОНИЈА.

РЕШЕНИЕ

на Антифашиското собрание на народното ослободување на
Македонија како врховно законодателно и исполнително
народно претставително тело и највисок орган на државната
власт на демократска Македонија (АСНОМ)¹

Чл. 1

Основајќи се на суверената воља и правото на самоопределение на народот на Македонија, чии верни толкователи представителите во ова Собрание, а во согласие со решенијата донесени на II заседание на АВНОЈ (Антифашистичкото веќе на народното ослободување на Југославија) во град Јајце 29 ноември 1943 година Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија (АСНОМ) се конституира во врховно законодателно и исполнително претставително тело на Македонија и на македонската држава, како равноправна федерална единица во демократска федеративна Југославија.

Чл. 2

АСНОМ ја врши законодалната и исполнителната функција на македонската федерална држава, до колку таа функција не ја префрлил на својот Президиум и на Народното правителство на македонската држава.

Чл. 3

АСНОМ го образуваат народните претставители, без разлика на народност, вероисповедание, пол, раса и политическо-партијска припадност, кои се дали доказателство, оти ја прихваќат борбата за самостојатност и слобода на народот на Македонија и народно-ослободителната борба на сите останали народи во Југославија, а покрај това се непомирливи непријатели на окупаторот и неговите помагачи.

Чл. 4

Законодалната власт АСНОМ ја врши на своите пленарни заседанија, а во времето меѓу заседанијата таја власт ја врши преку Президиумот.

Исполнителната власт АСНОМ ја врши преку својот Президиум и преку Народното правителство на македонската држава.

Чл. 5

АСНОМ и Народното правителство на македонската држава се врховни органи на народната власт во македонската држава како федерална единица во федеративна Југославија.

Имајќи го пак предвид сегашното развитие на народно-ослободителната борба и степенот на изградувањето на власта во обштата држава, а како уште ги нема сите услови за образованието на Народното правителство на македонската држава, функцијата на Народното правителство ќе ја врши времено ПРЕЗИДИУМОТ на АСНОМ.

¹ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

Чл. 6

АСНОМ си избира свој Президиум, кој е составен од претседател, два подпретседатела, два секретара и најмалку други 16 (шеснаесет) члена.

Чл. 7

За својата работа Президиумот одговара пред АСНОМ.

Чл. 8

Сите законодателни решенија на АСНОМ и неговиот Президиум се објавуваат со потписите на претседателот и секретарот на АСНОМ, односно на неговиот Президиум.

Чл. 9

На територијата на Македонија важат законите на федералната македонска држава и законите на федеративна и демократска Југославија.

Чл.10

До формирањето на Народното правителство на македонската држава при Президиумот на АСНОМ се образува нужен број оддели за разните гранки на државното управление.

Секој оддел се управува од начелник на одделот. Началникот на одделот ги води работите на одделот, под раководството и контролата на член од Президиумот, на кого и одговара.

Чл. 11

Народното правителство на македонската држава односно до неговото образование Президиумот на АСНОМ, има функцијата на народно правителство, основајќи се на решенијата на АСНОМ, а во согласие со решенијата на АВНОЈ, како и заповедите и решенијата на Националниот комитет на ослободуењето на Југославија, донесува заповеди и решенија и го контролира нивното спроведување во македонската држава.

Чл. 12

Народното правителство на македонската држава, односно до неговото образование Президиумот на АСНОМ, има право да ги отфрли заклученијата и заповедите на сите народноослободителни одбори, ако не се во склад со законите на македонската држава.

Чл. 13

Работите на секое заседание на Собранието ги води Работното претседателство, избрано само за тоа заседание. Ова претседателство е составено од претседател, подпретседател два секретара и најмалку 5 члена.

За секое заседание се избира и верификациона комисија составена од 5 члена.

Новото заседание го отвара Претседателот на претходното заседание, предлагајќи избор на ново работно претседателство.

Чл. 14.

Ова решение влегува веднага во сила.

Во манастирот „Св. отец Прохор Пчински“ на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

За Антифашиското собрание на народното ослободуење на Македонија.

Секретар:

Љупчо Д. Арсов

Љ. Арсов, с. р.

Претседател:

Методи Андонов-Ченто

М. А. Ченто, с. р.

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

ДЕКЛАРАЦИЈА ДОНЕСЕНА НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ
ЗА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА ГРАЃАНИТЕ НА ДЕМОКРАТСКА МАКЕДОНИЈА

ДЕКЛАРАЦИЈА

на Антифашиското собрание на народното ослободување на
Македонија за основните права на граѓанинот
на демократска Македонија²

1. Сите граѓани на федералната македонска држава се еднакви и равноправни пред законите, не гледајќи нивната народност, пол, раса и вероисповеданије.

2. На националните малцинства на Македонија се осигурават сите права на слободен национален живот.

3. На секој граѓанин му е гарантирана сигурноста за личноста и имотот, загарантирано е правото на сопственост и часната иницијатива во стопанскиот живот.

4. На секој граѓанин му е загарантирана слободата на вероисповеданието и слободата на савеста.

5. На сите граѓани им се гарантира слободата на говорот, печатот, собирањето, договорот и слободата на дружењето.

6. Изборното право на демократска Македонија го вршат избирачите со тајно гласување на основаше на општото, еднаквото, непосредното и личното изборно право.

7. Правото да избират и да бидат избирани во сигге изборни тела во народната власт имајат секој граѓанин и секоја граѓанка кој се наполниле 18 години, ако не се провинени за некоје престапение. До дека траје народно-ослободителната војна, по решение на АСНОМ, може да се отстапи од принципите на тајното и непосредното гласување.

Малоумните лица, како и лицата кои са провинат по отношение на интересите на народно-ослободителната војна, се лишават од правата по точка 5 и 6 на оваја декларација.

8. Должност и чест е на секој за оружје способен граѓанин, без разлика на народност и вера, да учествуе како војник во редовите на народно-ослободителната војска и партизанските одреди.

9. Се забрануваат и прогонуваат сите фашиски и профашиски дејствија, оти са против слободата и независноста на братската заедница на народите во Југославија.

10. На секој граѓанин му е загарантирано правото на жалба против решениата на органите на власта по начин предвиден во законот. Секој граѓанин има право на молба и поплака кај сите државни власти.

11. Народната власт се стара да отстрани неписменоста и да ја подигне народната култура како и да осигура бесплатна просвета.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

² „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ
ЗА ВОВЕДУВАЊЕ НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
КАКО СЛУЖБЕН ЈАЗИК ВО МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА

РЕШЕНИЕ

на Антифашиското собрание на народното ослободуење на
Македонија за заведуење на македонскиот јазик како
служебен јазик во македонската држава³

Чл. 1

Во македонската држава како служебен јазик се заведува народниот македонски јазик.

Чл. 2

Ова решение влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН 2 август 1944 година.

За Антифашиското собрание на народното ослободуене на Македонија.

Секретар:

Љупчо Д. Арсов, с. р.

Претседател:

Методи Андонов-Ченто, с. р.

³ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

ПРАВИЛНИК ЗА РАБОТА НА АСНОМ, ДОНЕСЕН
НА I ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ

ПРАВИЛНИК ЗА РАБОТА

На Антифашиското собрание на народното ослободуење
на Македонија⁴

Член 1

АСНОМ се собира по позив на Президиумот на редовно и прекоредно заседание.

Член 2

АСНОМ се собира на редовно заседание по правило два пати годишно. На редовно заседание Президиумот поднесува доклад за својата работа.

Член 3

Прекоредно заседание на АСНОМ свикуе Президиумот по потреба или по тражењето на една четвртина претставители. Своето тражење претставителите го поднесуваат на Президиумот. Во предложението за свикуење на прекоредното собрание се назначуваат дневниот ред и конкретните предложенија.

Член 4

Заседанието на Собранието го отвара претседателот на АСНОМ, а седниците на заседанието ги раководи работното претседателство, избрано на самото заседание.

Член 5

Верификационата комисија утврдуе правилноста на мандатите на народните претставители, установуе дали има кворум и дали се претставителите правилно повикани на прекоредно заседание и за најденото поднесуе свој доклад и предложена. По тој доклад Собранието решава за признанието на мандатот на секој претставител и за натамошната работа.

Член 6

На секоје заседание секретарите на АСНОМ, со помошта на потребен број технички лица, водат записник за седниците на заседанието. Записникот го потпишуе претседателот и секретарите на АСНОМ.

Член 7

За секоја точка на дневниот ред и за секој е предложение се расправуе и решава одделно.

Член 8

Секој претставител е должен да присуствуе на седниците на Собранието и има право да учествува во дискусијите и да прави предложенив.

Претседателот има право, по потреба, да ограничи времето на говорот. Ако настане спор, за тоа ограничување, решава Собранието.

⁴ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

Член 9

Собранието може да донесе полноважни решениа, ако на заседанието присуствуе повеќе од половината народни претставители.

Член 10

Предложението се смета примено, ако за него гласуваат повеќе от половината присуствени претставители. Ако се гласовите поделени, се смета оти предлогот не е примен. Начинот на гласувањето го определуе претседателот, што е раководи седницата. Ако настане спор, решава Собранието.

Член 11

АСНОМ, односно Президиумот, решава за примањето на нови претставители, народни борци и дејци на народно ослободителното движение се до тогај, до дена не бидат распишани општи избори за претставители на АСНОМ.

Член 12

Народните претставители не може да бидат затворени ни предадени на суд без согласието на Собранието, односно на Президиумот во време кога Собранието не заседава, освен во случај на предателство и кога се затечени при вршење на тешки престап лени ја.

Член 13

Овој правилник за работа влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Претседател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ
ЗА ФОРМИРАЊЕ ЗАКОНОВНА КОМИСИЈА ПРИ
ПРЕЗИДИУМОТ НА АСНОМ

РЕШЕНИЕ

На АСНОМ за образување на законодателна комисија при
Президиумот на АСНОМ⁵

Член 1

Образува се законодателна комисија при Президиумот на АСНОМ.

Член 2

Законодателната комисија е составена од председател и 6 члена. Ова комисија е именује Президиумот на АСНОМ.

Член 3

Законодателната комисија претресуе и дава мнение по законопроектите, донесени по иницијативата на Президиумот на АСНОМ, Народното правителство и поедините претставители. а и самата изработуе законски проекти. Својот доклад за поедините законски проекти комисијата го поднесуе на АСНОМ, односно на Президиумот на АСНОМ.

Член 4

Ова решение вдегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,
Љупчо Арсов, с. р.

Председател,
Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁵ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ЗА ФОРМИРАЊЕ
ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА УТВРДУВАЊЕ ПРЕСТАПИТЕ
НА ОКУПАТОРИТЕ И НИВНИТЕ СОРАБОТНИЦИ

РЕШЕНИЕ

На Антифашиското собрание на народното ослободуење на
Македонија за образување на државна комисија за
утврдуење престапленieto на окупаторите и нивните помагачи⁶

Член 1

При Президиумот на АСНОМ се образува државна комисија за утврдуење
престапленијата, направени од окупаторите и нивните помагачи во течение на војната.

Член 2

Задачата на Комисијата ќе биде да утврди престаплениата, да ги пронајде и
приведе за казание сите оние лица, одговорни за престаплениата направени во
Македонија за времето на окупацијата.

Член 3

Президиумот на АСНОМ ќе именује членовите на оваја комисија веднага.

Член 4

Ова решение влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁶ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

ОДОБРЕНИЕ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ НА РЕШЕНИЈАТА,
ЗАПОВЕДИТЕ И ЗАДОЛЖЕНИЈАТА ИЗДАДЕНИ ОД ГЛАВНИОТ ШТАБ
НА НОВ И ПОМ И ИНИЦИЈАТИВНИОТ ОДБОР
ЗА СВИКУВАЊЕ НА АСНОМ

РЕШЕНИЕ

на Антифашиското собрание на народното ослободуење на
Македонија за одобрение решенијата, заповедите и задолженијата,
земени од Главниот штаб на НОВ и ПО на Македонија
и иницијативниот одбор за свикување на АСНОМ⁷

Антифашиското собрание на народното ослободуење на Македонија, на своето
Прво заседание от 2 август 1944 година, донесуе следното решение:

1 Се одобруват и потврдуваат сите решенија, заповеди и задолженија на Главниот
штаб на Народно-ослободителната војска и Партизанските одреди на Македонија,
издадени и земени во времето до ова заседание.

2 Се одобрува работата на Иницијативниот одбор за свикување на Народното
Собрание на Македонија за времето до ова заседание.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁷ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ДОНЕСЕНО НА ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ЗА
ОДДАВАЊЕ ПРИЗНАНИЕ И БЛАГОДАРНОСТ НА НАРОДНО-
ОСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈСКА

РЕШЕНИЕ

на АСНОМ за отдавање признание и благодарност
на Народно-ослободителната војска⁸

Првото пленарно заседание на АСНОМ го изразуе своето признание и народната благодарност на Главниот штаб на Народно-ослободителната војска и Партизанските одреди на Македонија за изградувањето и организуењето на нашата народна војска и за успешното раководење на операциите во борбата против непријателите на нашиот народ.

Првото пленарно заседание на АСНОМ ја изразуе долбоката благодарност на Главниот штаб и за неговата сестрана политическа работа околу собирањето на сите патриотическа[^] сили на нашиот народ, подигнуењето на името на нашата земја прет туѓина и работата околу изградуењето на истинска, демократска народна власт.

Исто така, Првото пленарно заседание на АСНОМ изразуе народно признание и благодарност на борците от народно-ослободителната војска образувана от нај свесните и најдобрите синови на македонскиот народ, — на борците кои со својата крф и коски, со својата геро јека борба и натчовешки напори и постигнатите победи, а во заедничката борба со Народно-ослободителните војски на останалите братски народи во Југославија, ги поставија основите на македонската држава и слобода. Народно-ослободителната војска е најголемата придобивка на нашата народно-ослободителна борба.

Првото пленарно заседание на АСНОМ веруе оти нашето воено раководство, а на чело со Главниот штаб, заедно со борците на Народно-ослободителната војска, ќе одат от победа до победа, се до крајното изгонуење на окупаторите от македонската земја.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Љупчо Арсов, с. р.

Председател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁸ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

1944, 2 август, манастир „Св. Прохор Пчински“

РЕШЕНИЕ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ
ИЛИНДЕН - 2 АВГУСТ - ЗА НАРОДЕН ДРЖАВЕН
ПРАЗНИК НА МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА

РЕШЕНИЕ

На Антифашиското собрание на народното ослободуење на
Македонија за прогласуење на Илинден - 2 август - за
народен државен празник на македонската држава⁹

Член 1

Илинден — 2 август — се прогласуе за народен државен празник на македонскиот народ и македонската држава, како симбол на сите негови борби за неговото конечно ослободуење от вековното ропство и создавање на слободната и суверена Федерална македонска држава.

Член 2

Ова решение влегуе веднага во сила.

Во манастирот „Св. Отец Прохор Пчински“, на ИЛИНДЕН, 2 август 1944 година.

ЗА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕЊЕ НА
МАКЕДОНИЈА

Секретар,

Вл. Полежина, с. р.

Претседател,

Методија Андонов-Ченто, с. р.

⁹ „Службен весник на Федералната единица Македонија во Демократска и Федеративна Југославија“ бр.1/1945, издаден на 18 февруари 1970 година, по повод прославувањето на 25-годишнината од Првото заседание на АСНОМ

МАНИФЕСТ

НА

АСНОМ

АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ ЗА НАРОДНО
ОСЛОБОДУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

1944

МАНИФЕСТОТ ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ДО МАКЕДОНСКИОТ НАРОД¹⁰

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ

Во дните на најголемите световни сатресенија, во времето на најкрватата борба на македонскиот народ, твоето прво Народно собрание, израснато од крвта и животите на најарните твои синови, во твое име излегува пред лицето на цел свет да каже на пријатели и душмани, на сојузеици и окупатори на блиски и далечни, оти македонскиот народ е решен да заживее слободен живот и оти никаква сила на светот не може да му застане на неговиот пат кон полна национална слобода.

Во моментот кога картечниот оган на нашите бригади го уништава крвавиот окупатор од Куманово и Струмица до Тиквеш и Дебар, кога нашата борба оди кон својата највисока точка и кога нејзиниот успешен крај стана јасен за секого, првото македонско Народно собрание излегува со прокламација за полна национална слобода на нашиот народ.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Овија исторически печалби кои ти ги оповестува твоето прво Народно собрание не се ии случајни ни аризани. Тиа се плод од реки пролеана крв и од купишта коски посејани од едниот до другиот крај на Македонија. Во петвековното ропство разни поробувачи е грабеа твојата земја и го поробуваја твојот народ. Единото средство које не можеше да ти биде ограбено беше борбата. Таја остана најсилното оружје во твоите раце и ти помогаа да не бидиш збрисан како народ.

Во славните денови на Илинденското востание и Крушевската Република, ти разбра колкава е силината на тоа оружје. Илинденското востание откри пред цел свет колку е тврда твојата решеност да не бидиш роб на никого, ами да заживееш како слободен народ. Илинденската епопеја ти покажа и тебе колку е силна твојата тупаница кога се подигаа за извојуване на слободата. И токмо таја сила ги заплаши твојте скриени и отворени душмани империјалистите од комшиските балкански држави. Уплашени од таја борбена сплотаност тие се опитаја со својата отровна пропаганда да те разединат за полесно да те поробат. И, благодарение на предатели и изменици во твоите редови, ти ја дочека решителната 1912 година разединен, закравен, неорганизиран и твојата земја бидува разделесна меѓу империјалистичките грабители. Во 1918 година се повторува срамната делба на Македонија, и ти не куртули од јаремот на ропството.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Впрегнат во невидено економско ропство, одречен како народ, обезиравен политички, заостанал просветно, ти беше през 23 годишниот живот под великосрбското ропство доведен во положение на колонијален народ. Србизирането стана националното гесло на белградските реакционери, занданите нимното единствено умиротворително средство, економскиот грабеж нимниот стопански принцип. Тоа што те одржа за тие тежки години, тоа беше твојата борба против великосрбските грабачи и нивните македонски измеќари. Во таја борба ти прогледа и узреа политички, во неа ти си ги најде овојте најдобри сојузници. Тоа беа другите поробени народи на Југославија. Тоа беше и братскиот српски народ, зад чие име се криеја поробувачите од белградската чаршија. Во борбата против великосрбските повелачи, ти го искова овоето братство со другите народи на Југославија. Тоа братство, покрај твојата борба, стана уште една гаранција за спечалване на слободата.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Со подлиот напад на германо-фашиските империјалисти во 1941 година Југославија бидува прегазена, а Македонија, за четврти пат во 30 години, поделена меѓу фашиските јатаци на Хитлера.

Под великобугарската окупација настанаја најтешките години на македонскиот народ.

Грабежот зема невидни до тогај размври, македонското селско стопанство бива исцело ставено во услуга на Хитлерова Германија. „Дирижираниот стопански“ грабеж ги рашири своите крила над Македонија. Не остана произведение од соелското стопанство, које можеше да куртули од реквизиционата експлоатација. Селаните беа бутнати во понорот на бедата. Со ним заедно тонеа во мизерија сите други сасловија. Целото македонско стопанство беше подложено на најбесрамен грабеж за сметка на фашиската Германија. Бугарските фашиски измеќари се преобрнаја во еајверни кучина на Хитлера. Спекулата стана неписан закон. Македонија беше стопански изцрпена. Македонскиот народ потона во дотогај невидена беда.

Дури на една страна се трубеше неуморно старата поробувачка песма оти македонски народ немало, оти ние сме биле асли Бугари, иа друга страна се полнеа зандаиите со чеоните синови на Македонија, а во полицејските участаци со инквизиторски методи се мачеа народните борци. Војнополевите судови работеја усилено, интернациите обухватаја цели села и околии, на бесилките увиснаја иајдобрите синови на

¹⁰ Зборник на документи од АСНОМ, Институт за национална историја, Скопје, 1964

Македонија. Крвожедниот фашиски окупатор трша кон физичко истребување на македонскиот народ. Модерните Хуни ги надминаја во крволочноста најсуровите турски катили.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

През долгите години на ропството, тешката стварност те научи оти ти против подлите поробувачи имаш само едно сигурно оружје: борбата. И ти машки го стегна тоа оружје. Во позивот на КП на Југославија за борба, ти ја чу савеста на најдобрите твои синови. Во нејзиниот револуционарен дух ти ја осети бунтовната сила на еден поробен народ. Во нејзината организациона стегнатост ти го виде твојот тврд водач и умен организатор. Во нејзината доследност ти виде гаранција оти борбата ќе биде изведена до победоносо крај и ти не се поколеба да тргнеш со смелиот водач и организатор.

Револуционите традиции на Илинден пак оживеа. Настануват најславните години во твојата историја, настанува епопејата на светата народна ослободителна борба, во која ти се препороди како народ и се осети способен да си ја земиш садбата во собствените раце. Во неравната борба, во која ти влезе смело, израсна од малите партизански одреди првата во твојата историја Народно ослободителна војска, која го прослави македонското име по цел свет и стана страх и трепет за фашискиот окупатор. Сјајните победи при Кичево, Дебар, Тушин, Ристовец, Злетово, Кратово и Струмица са славеа историја на твојата војска. Ослободувањето на Македонија е нејзиниот свештен завет. Надахната со љубовта за својот народ, запоена со духот на Делчев, одушевена со борбениот елан на Тито, твојата војска ќе го исполни тој свештен завет и нема да го испушти оружјето од рацете дури последниот окупаторски војник не биде избркан од нашата татковина, дури последниот воен престапник и предател не добие заслужено наказание и дури слободата не биде исцело извојувана и осигурана.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ

Изненаден од твојата сплотеност, исплашен од смелите удари на твојата војска, поганиот фашистички окртор разбра оти сам нема да може да се додржи во Македонија. По стариот обичај на твоите поробувачи, тој побара и најде гнасни изроди, готови за фрлената коска да го продадат собствениот народ. Чкатровци и Гузеловци, Китинчевци и Ципушевци се натпреваруваат кој поорамно да те продаде. Од шпионското служење на фашистичкиот окупатор, овие одвратни јуди стигнаја до оргасетазиране на банди, составени од најкриминални ал-бански и домашни елементи, за борба против нашата Народноослободителна војска, за крволочно избивање на мирното македонско население и за палејње на македонските села.

Уплашениот фашистички окупатор сега ја фрли и последната карта во борбата против македонскиот народ. Крволочната банда на Ванчо Михајлов, потоната во невината крв на толку македонски синови, пак се јавува на предателската сцена, овој пат на чело со познатиот фашистички агент Александар Станишев. Професионалните убијци од софијските улици прават сега јалов опит со терористички јадра од коцкари и пијаници да ја отежат праведната борба на македонскиот народ за слобода.

Во борбеното единство на македонскиот народ со другите народи на Југославија, овие погани изроди ја гледаат најголемата опасност за овоите противнародни планови. Ударајќи бесно против српскиот народ, тие сакаат да удрат против единството на братските народи во Југославија, да го оделат македонскиот народ од нив, да го осамат во борбата, и, изолиран од неговите сојузници, полесно да го уништат. Со овојата бесна кампања против Маршал Тито, тие се опитаја да го одделат македонскиот народ од гениалниот водач на народно-ослободителната борба и да ја закопат за вечни времина слободата на македонскиот народ. Фрлајќи лаги и одвратни клевети против нова, демократска и федеративна Југославија, тие сакат да го турнат македонскиот народ во поразениот лагер на фашистите и да го дотерат утре на оптуженичка клупа заедно со фашистичките злочинци.

Великосрпските хегемонисти на Дража Михајловиќ и Милан Недиќ, демаскирани како слуга на окупаторот и отфрлени од српскиот народ, презрени од демократската светска јавност, разбијени исцело во Македонија, притаени во разни германски претпријатија, дебнат момеет да се фрлат на македонскиот народ и пак да го прегнат во јаремот на белградските шовинисти.

Во Западна Македонија уште живеат алабанските фашисти околу криминалците Джемo и Мефаил. Потпомагаати од Чкатровци и Коцаревци, палат тие македонски села и крволочно го избиваат македонското население.

Сите овие браќа во криминалот и душмани на македонскиот народ са верни слуги на истиот господар крволочниот Хитлер. Но ти брзо ги откри пеколските планови на овие злочинци и им даде достоин одговор. Немилосрдната борба против фашизмот и крвавиот великобугарски окупатор, то беше твојот одговор на нивните опити да те впрегнат во јаремот на фашиското ропство. Разбивањето на контрашките банди уште во нивниот зародиш, то беше твојот одговор на нивниот опит да го разделат македонскиот народ и да е удушат неговата борба. Нераздружимото братство и единство со другите народи во Југославија, то беше твојот одговор на нивните опити да те осамотат во борбата. Изградувајњето на нова, демократска и федеративна Југославија на чело со маршал Тито и твојата сплотеност во редовите на Народноослободителниот фронт на Македонија, то е твојот одговор на сите планови на великоорпските хегемонисти и на разбојничките прохтеви на големоалбанските фашисти.

То е денес твојот одговор на сите овие душмани твојата праведна борба за слобода. Утре никаква сила нема да ги спаси овие продадени души од немилосрдниот народен суд. Никаква сила нема да ја запре твојата осветничка тупаница да ги разбие главите на овие гнасни изроди и подли поробувачи. Никаква сила нема да ја намали твојата величанствена борба за слобода. Борбата за твојте праведни идеали се најдува пред победоносен крај, пред полна национална слобода.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ,

Од тешките борби и пролевената крв на најдобрите македонски синови излегува денес првото Народно собрание, тој симбол на твојата слобода и изразител на твојот суверенитет, и ја прокламира пред цел свет полната национална слобода на македонскиот народ во ПРВАТА СЛОБОДНА МАКЕДОНСКА ДРЖАВА. Вековниот идеал на македонскиот народ се постигнува. За прв пат после Самоила македонскиот народ створи овоја собствена држава; за прв пат македонскиот народ ќе се осети во Македонија како во своја куќа; за прв пат тој стана не дребна пара во сметките на грабежливите сили, ами слобо-ден народ во слободна држава. Тоа е најголемата придобивка во историјата на нашиот народ, спечалена во гигантскиот антифашишки фронт со крвта на најдобрите синови на Македонија и со помошта на другите народи на Југославија, осигурена во нова, федеративна заедница на народите во Југославија.

Тргајќи од животните интереси на македонскиот народ, од неговите заеднички борби со другите народи во Југославија против големо-српската хегемонија и од скапите жртви дадени против заедничкиот фашишки окупатор, првото македонско Народно собрание изјавува во твое име оти МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ВЛЕГУВА КАКО НАЦИОНАЛНО ОСЛОБОДЕН И РАВНОПРАВЕН ЧЛЕН ВО НОВА, ДЕМОКРАТСКА И ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА, на принципите установени на II заседание на Антифашиското веќе на народното ослободуене на Југославија (АВНОЈ), на кое му се признаја првата на национална слобода. Со тоа македонскиот народ станува градител на нова Југославија, која е дело и израз на нераздржливото единство и братство на сите нејзини народи, и најголемата гаранција како за слободата на секој отделен народ, така и за слободата на сите народи во Југославија заједно. Како дел на нова, демократска и федеративна Југославија, македонскиот народ станува сојузник на големите сили победителки.

Трвајќи од вековните идеали на македонскиот народ, првото македонско Народно собрание го прокламира пред цел свет своето праведно и неостапно сакање ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА ЦЕЛИОТ МАКЕДОНСКИ НАРОД на принципите на правото на самоопределување. Со тоа ќе се тури крај на робството на македонскиот народ во сите негови делови и ќе се создадат условија за искрена солидарност и мир меѓу балканските народи.

Видејќи свесно оти фашизмот е најголемиот враг на малите народи и на славјанството, првото македонско Народно собрание тржествено изјавува оти македонскиот народ нема да го остави оражието дури фашизмот со сите негови помагачи не биди исцело разгромен.

Борејќи се за слободата на македонскиот народ, првото македонско Народно собрание ги ПРОКЛАМИРА ПРАВАТА

НА ПОЛНА СЛОБОДА И РАВНОПРАВНОСТ НА СИТЕ НАРОДНОСТИ ВО МАКЕДОНИЈА.

МАКЕДОНЦИ И МАКЕДОНКИ, БРАКА И СЕСТРИ!

Првото македонско Народно собрание ги прокламира овај свети принципи во момент кога братската победоносна Црвена армија стапнува на германска земја и незадржимо оди кон Берлин, кога нашите англоамерикански сојузници на Запад го

пробија атлантскиот ѕид на Хитлеровата европејска заздана, кога сојузничките армии од југ наступат кон Алпите, кога приказаната со смелост Титова армија се готви да тргне на Белград, Загреб, Љубљана, Сарајево и Скопје.

Првото македонско Народно собрание ги прокламира овие големи принципи во согласие со основните решенија на Московската и Техеранската конференција, кои ги гарантираат правата на слободен живот на секој народ, ангажиран во борбата против фашишкиот окупатор.

Во овај дни се решава садбата на нашиот народ за векови. Историјата ве поставила пред судбоносна проба. Од вас зависи дали Македонија ќе биде заздана за робови или слободна татковина на слободни луѓе. Жертвите на вашите браќа и првоборци ве викаат на последен јуриш. Сетнината ваша и сетнината на нашата родина ве викаат на последен, одлучен бој. Наредете се сите во народноснободителниот фронт и докажете оти сте достоини синови на еден јуначен народ. Дигнете се сите против крвавиот окупатор и докажете оти сте способни да си ја спечелите слободата и изградите сами сетнината.

МАКЕДОНЦИ ПОД БУГАРИЈА И ГРЦИЈА

Обединението на целиот македонски народ зависи од вашето учество во гигантскиот антифашистички фронт. Само со борба против подлиот фашишки окупатор ќе го спечелите правото на самоопределување и обединение на целиот македонски народ под покровот на Титова Југославија, која стана слободна заедница на слободни и равноправни народи. Нека борбата на македонскиот пиомонт ве одушеви за посмела борба против фашишкиот поробувач! Нека патот на овој дел на Македонија стане и ваш пат, оти

само тој води кон слободата и обединението на целиот македонски народ! Нека вашето учество во свеопштата антифашиска борба им даде живот на принципите прокламирани на првото македонско Народно собрание и нека ги збрише искусствените граници кои ја разделија брат од брат, Македонец од Македонец.

БРАЌА АРНАУТИ, ТУРЦИ И ВЛАСИ

Поробувачите на Македонија од везден сакале да не разделат и скарат за полесно да ја владат нашата татковина и да ги грабат нашите народи. Тешкото минато ни покажа оти интересите на нашите народи са исти, а нивеата садба заедничка. Во овие решителни моменти сите ние изградуваме слободна Македонија. Каква Македонија ќе изградиме, таква ќе ја имаме.

Вашите синови учествуваат во македонската војска и земат веќе командни места. Вашите првоборци учествуваат како пратеници народни претставители во Народното собрание. Првото македонско народно собрание е прокламира слободата и равноправноста на сите народности во Македонија. Мобилизирајте ги сите сили поскоро да ги оствариме неговите свети принципи. Учествувајте равноправно во борбата против окупаторот за да можете равноправно да учествувате во изградувањето на слободна Македонија слободна татковина на сите народности.

ИЛИНДЕНЦИ

Крвавиот фашиски окупатор спекулира со вашите жртви и со вашата крв. Тој срамно ги изопачува целите иа вашата несебична борба во миналото. Тој се опитва да го срoза вашиот авторитет, употребувајќи ве како перде за страшниот грабеж и терор спроведуван над вашата земја. Тој подмолно се опитва во најрешителните моменти да го раздели вашиот народ на стари и млади.

Се исполнуваат целите за кои вие сте се бориле. Македонија врви кон својата слобода, кои непостигнатиот идеал за кој хиладници ваши другари ги дадоа овојте животи во Илинденската епопеа. Вашиот првоборец и другар Димитар Влахов е ден од иашите водачи. Вашето место е покрај вашите синови и внуци. Напред во борбата за идеалите за кои вашата генерација се бореше, а нашата ги исполнува! Напред стари и млади за изградување на слободна Македонија!

МАКЕДОНСКА ЕМИГРАЦИЈО ВО БУГАРИЈА

Ропството на нашата македонска родина ве отдели од вашите куќи, од вашите блиски, од вашите оела и градови. Тешката садба на вашата поробена татковина ве фрли во лапите на подлиот кобурговски диктатор. Во мрачните завојувачки планови на крвавиот кобурговски дворец, иа вас ви беше предопределена рољата на воени провокатори на Балканот и на камшик во рацете на тираните против слободољуби виот бугарски народ.

Ние синовите на борческа Македонија везден сме правеле разлики между убијците од бандата на Иван Михајлов и чесната македонска емиграција. Ние од везден сме знаеле оти во вашите гради никога не престанало да бие едно чесно срце на нашата обшта родина, оти нашите идеали се и ваши идеали, и оти во вас никога не угаснало желанието да се најдете пак во вашата слободна и незастрашена македонска татковина.

Првото македонско Народно собрание ви испраќа пламени братски поздрави и ве кани во дружна борба за ослободување на Македонија и изградување на слободна Македонска држава.

Отврлете ги самоназначените водачи околу крволокот Иван Михајлов! Присаединете се кон нашиот Народноослободителен фронт за избркување на фашиските поробители! Земете учество во ослободувањето на обштата македонска татковина! Дајте го својот дел во нејзиното изградување! Нека нашата сплотеност стане остар одговор на сите поробувачки планови! Нека нашето единство стане страх и трепет за враговите на Македонија! Нека нашиот борчески патриотизам стане гаранција за подобра сетнина на нашата татковина!

МАКЕДОНСКИ РАБОТНИЦИ!

Вие први разбравте оти фашизмот е ваш најголемиот душман, најсвирепиот поробител на вашиот народ, и вие први влетовте во светата борба против него. Зад секоја победа во оваја тригодишна борба се крие пожртвованоста на вашите првоборци. Секој успех против крвавиот фашиски окупатор е израснал од крвта на вашите другари.

Во слободна Македонија, во нова Југославија, вие ќе започнете еден посреќен и подостоен за вас живот.

Во предвечерието на слободата ни еден ваш другар не смее да остане на страна од борбата. Напуштајте ги фашиските работилници, фабрики и рудници! Напуштајте ги фабриките во фашиска Германија! Влегувајте во вашата народноослободителна војска и станете нејзин грбнак! Со своето масово учество станете првоборци на Народно ослободителната борба! Со својата храброст станете гордост на нашиот народ! Со својата прикажана упорност изградувајте ја слободна Македонија и станете нејзини најпредани творители! Направете од новата македонска држава истинска, слободна, и праведна татковина на целиот работен народ.

МАКЕДОНСКИ СЕЛАНИ,

Вие најдобро осетивте на сопствената кожа што значи фашиско ропство. Во овај три години плодовите на вашиот труд се грабеа и се грабат по најбесрамен начин, а на вас ви остава само ропска работа, беда и неправие. Фашиските повелачи ве оставија да живите само за тоа, да можете да работите на нивната војна машина. Од вашиот труд се гојат окупаторските грабачи, а вие остануete гладни, голи и боси. Фашизмот ви зеде се, а не ви даде ништо.

Во овај неколку месеци се решава садбата на македонскиот народ. Садбата на Македонија е садба на македонскиот народ. Садбата на Македонија е садба на македонските селани, дека вие сте најголемиот негов дел. Не давајте ги овојте произведеишја на фашиските изеденици! Кријте го житото! Избивајте ги реквизиционите комисиии! Палете ги фашиските општини! Не плаќајте данаци на вашите поробители! Влегувајте смело во редовите на нашата војска! Станете сите како еден да ја извојуваме слободата и да ја изградиме слободна Македонија.

МАКЕДОНСКИ МЛАДИНЦИ И МЛАДИНКИ,

Вие бевте првата жртва на фашиските окупатори и вие тргнавте први во борба против нив. Со својата прикажана храброст вие дадовте пример како се служи на народните идеали. Вие денес го чините најборбеното јадро на нашата војска.

Во борбата што се води денес се изградува поарна младинска сетнина. Слободна Македонија вие треба да ја изградите. Со сите сили помогнете за спроведенето на решениата на АСНОМ и за изградуенето на новата народна демократична власт во Македонија и на нашата Македонска држава.

БОРЦИ ОД НАРОДНО-ОСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈСКА НА МАКЕДОНИЈА, ПАРТИЗАНИ, ВОЈНИЦИ, ОФИЦЕРИ, ПОДОФИЦЕРИ И ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИЦИ,

Со вашата прикажана смелост вие го разнесовте македонското име по цел свет. Со својата безпримерна пожертвуваност вие му натравте страв во коските на фашискиот окупатор. Со крвта на најдобрите евои другари вие е исписавте славната историја на македонскиот народ. Победата е близу но требаат уште напори да се извојува слободата на македонскиот народ. Во гигантската борба што се води денес, вие не сте сами. Вие сте дел на славната Народноослободителна војска на Југославија, и како такви сојузници на победоносната Црвена армија и англоамериканските војски, који ги задават последните удари на фашискиот окупатор.

Запалените села по цела Македонија ве канат на освета! Поробениот македонски народ чека од вас слобода! Држете го уште поцврсто оражието спечелено со крв, јакнете ја уште повеќе вашата дисциплина и воена вештина! Дигнете го уште повисоко знамето на Гоце Делчев! Гответе се за последните удари на фашискиот окупатор! Гответе се за ослободуене на Македонија.

МАКЕДОНСКИ МАЈКИ, ЖЕНИ И СЕСТРИ,

Во овај величанствена борба вие го дадовте својот крвав дел. Во слободата на македонскиот народ вие ќе си ја спе челите и сопствената слобода. Во утрешна слободна Македонија, вие ќе бидете нејзини слободни и равноправни строители.

Учествувајте уште помасовно во народноослободителната борба! Мобилизирајте ги сите свои другарки за борба на фронт и работа во тилот. Борците на фронтот имаат потреба од вашата поткрепа. Слободата на вашиот народ имаат потреба од вашата помош. Изградувајте на новата држава не може да се замисли без вашето равноправно учество. Прегнете ги сите за поскоро да ги оствариме принципите провозгласени од првото македонско Народно собрание.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ, БРАЌА И СЕСТРИ!

Зората на слободата изгрева! Од крвавата борба израсна веќе слободна Македонска држава, во нова, демократска и федеративна Југославија. Но борбата уште не е завршена. Прегнете ги сите сили да се истргне слободата што поскоро, да се сачуват печалбите на сегашната борба, мобилизирајте ги сите снаги за изградувајте на нашата држава и направете од неа сретна татковина на среќен народ.

Се за фронт се за победа!

Да живее првата Македонска држава во нова, Демократска Федеративна Југославија!

Да живее Првото антифашистко собрание за народно ослободување на Македонија!

Да живее Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија!

Да живее Националниот комитет, на чело со лубимиот водач на Југославија Маршал Тито!

Да живее нераздрожливото братство и единство на народите на Југославија!

Да живее Народноослободителната војска на Југославија!

1944, август

ПРОГЛАС ОД ПРВОТО ЗАСЕДАНИЕ НА АСНОМ ДО
МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ЗА ОДРЖАНОТО ЗАСЕДАНИЕ И ДОНЕСЕНИТЕ
ОДЛУКИ НА АСНОМ¹¹

УДРЕНИ СЕ ТЕМЕЛИТЕ НА МАКЕДОНСКАТА
ФЕДЕРАЛНА ДРЖАВА ВО НОВА ДЕМОКРАТСКА И
ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА

На 2 август 1944 година Илинден се свика Првото историско Антифашиско собрание на народното ослободување на Македонија АСНОМ. 122 полноправни претставители, синови и ќерки на македонскиот народ, испитани низ маките и искушенијата на народно-ослободителната борба, собрани на своето Прво заседание во манастирот „Св. Прохор Пчински“, во присуство на делегатите: од Врховниот штаб на Маршал Тито, војните сојузнички мисии и на Главниот штаб на Србија, ја изразија суверената волја на својот народ и ги донесоја следните решенија:

1. Македонија ја прогласи за федерална држава, во нова, Демократска Федеративна Југославија.

2. Народното собрание се конституира во врховно законодателно и исполнително претставителство на македонската федерална држава.

3. Се донесе декларација, со која се гарантира слобода и равноправност на секој граѓанин и граѓанка во Македонија, без разлика на вера, националност и политичка припадност, право на секој граѓанин и граѓанка над 18 години да избира и да биде избран, слобода на совеста и вероисповеданието, право на бесплатна просвета, итн.

4. Се формира Президиум на АСНОМ со функции на привремено народно претставителство на македонската федерална држава.

5. Македонскиот народен јазик се воведува како службен јазик.

6. Илинден, 2 август, се прогласува за народен и државен празник во Македонија.

7. Се формира Комисија за испитување војните злодејствија, 1944, 2 август, манастир Прохор Пчински направени од окупаторите и нивните слуги.

8. Се формира Комисија за изработување законски проекти на македонската федерална држава.

9. Се избира 40 претставители на македонскиот народ за Антифашиското веќе на народното ослободување на Југославија и неговиот Президиум.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ!

Со оваја основни историски решенија се удрени темелите на македонската федерална држава. Тоа се први плодови на твојата тригодишна народноослободителна борба, тоа се првите плодови на братството и единството со другите народи на Југославија. Оваја плодови претставуваат остварување на вековните идеали на нашиот народ.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ!

Антифашиското собрание на народното ослободување на Македонија е одржано во најжестокиот бој во оваја војна, кога се кинат фашиските синџири, кога геројската Црвена армија наступва кон Берлин, а мошните сојузнички армии настапуваат од запад и југ на Париз и Германија, кога нашата јуначка Народноослободителна војска на Југославија навлегува во последен бој со фашиските окупатори. Во оган и крв на развирената и решавашта битка, во зората на победата, македонскиот народ преку своето Антифашистко народно собрание си ја кажа думата за својата судба.

¹¹ Зборник на документи од АСНОМ, Институт за национална историја, Скопје, 1964

Фашиските окупатори и нивните слуги се пред пропаст, ама ги превземат сите мерки како би го одложиле своето пропаѓање. Они изнајдуват нови трикови, како би го задржали македонскиот народ мирно да го поднесува фашискиот јарем. Ванчо Михајлов и неговата група издајници и крвници на македонскиот народ, готват платени банди да по истеглувањето на бугарските фашиски војски ја завладејат Македонија за сметка на Хитлер или некој друг господар.

Од друга страна, това исто се готви и од најголемиот издајшки слуга на Хитлера Милан Недик, кој се токми да умаршува во Македонија и да го обнови големосрпското ропство.

МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ! РОДОЉУБИ И РОДОЉУБКИ!

Слободата е на прагот Темелите на нашата федерална држава се удрени! Ама баш није сите требе да бидеме на штрек. Сега баш треба да се прибериме аите во Народноослободителниот фронт на Македонија, во нашата Народноослободителна војска, за да ги сачуваме придобивките на досегашната борба. Краен е час за секој еден Македонец да го отфрли секое колебание и тргае во последен бој за слобода на иашиот вековно поробен народ.

Во името на иовата македонска држава, во името на нејното изградување, ние ви викаме:

Уште повеќе зацврнете го единството на целокупниот македонски народ преку Народноослободителниот фронт на Македонија единството, кое ти овозможи создавање на македонската држава, единството, које ќе ти ја сочува таја држава!

Стани целиот на вражено востание и навлези во својата Народноослободителна војска на Македонија, војската која ти создаде држава и која ќе знае да ти ја сочува! Разрасни ги што по скоро своите бригади во мошнш дивизии и корпуси!

Уште посилно пристапите кон формирањето на народно-ослободителните одбори, органите на новата народнодемократска власт, преко која треба да се соберете за изградувањето на новата македонска држава!

ДА Е ЖИВА СЛОБОДНА МАКЕДОНИЈА ВО ДЕМОКРАТСКА И ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА!

ДА Е ЖИВО АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА.

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Овој документ е изработен во рамките на проектот "Воспоставување и развој на Парламентарниот институт" на Собранието на Република Македонија, кофинансиран од Швајцарската агенција за развој и соработка (СДЦ) со советодавна поддршка од Националниот демократски институт (НДИ). Мислењата изразени овде не мора да ги одразуваат ставовите на СДЦ или НДИ.